

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН, УПРАВЛІННЯ
І БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

та тематика контрольних робіт для студентів заочної форми навчання

з дисципліни ЦІНОУТВОРЕННЯ

для студентів	2 курсу 1 курсу за скороченим терміном навчання
підготовки	першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань	05 – Соціальні та поведінкові науки
спеціальності	051 – Економіка
освітньо-професійної програми	Економіка підприємства і бізнес-аналітика
факультету	Міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Хмельницький – 2024 р.

Методичні рекомендації та тематика контрольних робіт для студентів заочної форми навчання з дисципліни «Ціноутворення» підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 051 – Економіка.

РОЗРОБНИКИ: Мєшкова-Кравченко Н.В., старший викладач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки.

Рецензент: Олійник Н.М., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, к.т.н., доцент.

Затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки

Протокол № 1 від «02» 09 2023 року

В.о. завідувача кафедри

Наталія ШАНДОВА

УЗГОДЖЕНО:

З НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ ВІДДІЛОМ

Реєстраційний номер № 55/031-04.09.2024

ЗМІСТ

	с
Вступ	4
1. Програма навчальної дисципліни	4
2. Структура навчальної дисципліни	5
3. Контроль знань студентів	6
4. Мета та вимоги до виконання контрольної роботи з дисципліни	6
5. Завдання контрольної роботи та методичні рекомендації до їх виконання	8
6. Рекомендована література	11

ВСТУП

Новий підхід до освітньої діяльності, в основі якого є компетентнісна модель, направлений на швидку і успішну адаптацію випускників закладів вищої освіти до вимог ринку. Набути компетенції, необхідні для успішного професійного зростання фахівців, можливо за умови успішного опанування дисципліни «Ціноутворення».

Метою навчальної дисципліни «Ціноутворення» є формування розуміння основних засад розрахунку цін, аналізу ціноутворюючих чинників, здатності приймати рішення щодо розробки цінової політики та стратегії підприємства.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

1. Розуміння сутності цін та процесу ціноутворення.
2. Здатність формувати ціни на продукцію, товари, роботи, послуги;
3. Здатність використовувати законодавчі та нормативні акти, які регламентують процес ціноутворення на підприємстві
4. Здатність обґрунтовувати економічні рішення в сфері ціноутворення із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

Очікувані результати навчання

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

1. Набути теоретичні знання щодо основ ціноутворення;
2. Уміти формувати ціни на продукцію, товари, роботи, послуги;
3. Використовувати законодавчі та нормативні акти, що регламентують процес ціноутворення на підприємствах;
4. Уміти обирати методи ціноутворення в залежності від умов, сфери і цілей діяльності підприємства;
5. Передбачати та оцінювати вплив ціноутворюючих факторів на результати діяльності підприємства

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. *Основи ціноутворення: теоретичні та методичні аспекти*

Тема 1. Теоретичні основи ціноутворення

Ціна як інструмент економіки. Суть процесу ціноутворення. Основні концепції ціноутворення.

Література: [1, с.8-15, 32-56], [2, с.7-22], [3, с.11-12], [4, с.7-8]

Тема 2. Види та склад ціни.

Види цін залежно від типу ринку. Система цін в умовах ринку. Склад та структура ціни.

Література: [1, с.16-31, 58-64, 73-92, 263-282], [2, с.37, 44-50], [3, с.16-17, 21-26, 30-32, 40-48]

Тема 3. Чинники, що впливають на ціноутворення.

Система факторів ціноутворення. Витрати виробництва як основа формування ціни. Чинники, що впливають на цінову чутливість споживачів.

Література: [1, с.65-72, 106-122], [2, с.38-43], [3, с.17-21], [4, с.9-11, 24]

Тема 4. Методи ціноутворення.

Класифікація методів ціноутворення. Витратні підходи. Ринкові методи. Нормативно-параметричні методи.

Література: [1, с.176-262, 55-69], [2, с.52-64], [3, с.26-29], [4, с.24-28]

Змістовий модуль 2. Стратегічні та практичні аспекти ціноутворення

Тема 5. Маркетингові стратегії ціноутворення

Класифікація цінових стратегій залежно від рівня цін. Види цінових стратегій залежно від характеристик покупців. Види цінових стратегій залежно від рівня конкуренції. Цінові стратегії на основі матриці «ціна-якість». Оцінювання і вибір цінової стратегії підприємства.

Література: [1, с.93-142], [2, с.85-87], [3, с.35-40]

Тема 6. Ціноутворення у різних сферах

Ціноутворення в промисловості. Ціноутворення на ринку споживчих товарів. Ціноутворення на ринку транспортних послуг. Тарифи на комунальні послуги. Ціноутворення в сільському господарстві.

Література: [1, с.283-409], [2, с.104-119], [3, с.50-72]

Тема 7. Ціноутворення у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Види цін, що застосовуються у зовнішньоекономічній діяльності. Особливості формування цін на експортну та імпорتنу продукцію. Врахування в цінах умов доставки.

Література: [1, с.7-17, 55-69], [2, с.65-72], [3, с.88-93], [4, с.12-23, 32-35]

Тема 8. Державне регулювання процесів ціноутворення

Основні методи державного регулювання цін. Прямі та непрямі методи державного регулювання цін і умов їх застосування. Методи антимонопольного цінового контролю

Література: [1, с.410-446], [2, с.95-103], [3, с.72-88]

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем згідно освітньої програми	Кількість годин				
	заочна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	л.р.	с.р.	
Змістовий модуль 1. Основи ціноутворення: теоретичні та методичні аспекти					
Тема 1. Теоретичні основи ціноутворення	14	1			13
Тема 2. Види та склад ціни	16	1			15
Тема 3. Чинники, що впливають на ціноутворення	16		2		14
Тема 4. Методи ціноутворення	18	2	2		14
Разом за змістовим модулем 1	64	4	4		56
Змістовий модуль 2. Стратегічні та практичні аспекти ціноутворення					
Тема 5. Маркетингові стратегії ціноутворення	18	1			17
Тема 6. Ціноутворення у різних сферах	20	1	2		17
Тема 7. Ціноутворення у сфері зовнішньоекономічної діяльності	14		2		12
Тема 8. Державне регулювання процесів ціноутворення	14				14
Разом за змістовим модулем 2	66	2	4		60
Контрольна робота (ЗФН)	20				20
Усього годин	150	6	8		136

3. КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання знань студентів відбувається згідно до положення «Про оцінювання навчальних досягнень студентів ХНТУ» схваленого Вченою радою університету від 16.10.2019 року протокол № 2.

Оцінювання знань студентів заочної форми навчання здійснюється на основі результатів виконання і захисту контрольної роботи та заліку - за 100-бальною шкалою.

Схема нарахування балів, які отримують студенти заочної форми навчання з навчальної дисципліни

№ з/п	Вид навчальної діяльності студента	Сума балів
1.	Виконання контрольної роботи	15
2.	Захист контрольної роботи	25
	Поточна успішність (всього)	40
	Залік	60
	Всього балів	100

Переведення балів 100-бальної шкали в національну та європейську шкали здійснюється наступним чином:

Шкала оцінювання за ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності/Local grade	Оцінка ЄКТС/ ECTS grade		Оцінка за національною шкалою/ National grade
90 – 100	A	Excellent	Зараховано/Passed
82-89	B	Good	
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Не зараховано/Fail
1-34	F		

4. МЕТА ТА ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Навчальним планом передбачено виконання контрольної роботи, яка повинна не тільки забезпечити контроль самостійної роботи студента, але і допомогти йому ознайомитися з методикою ряду економічних розрахунків.

Мета виконання контрольної роботи - поглиблення і закріплення теоретичних знань, придбання практичних навичок і їх застосування для рішення управлінських задач.

Контрольна робота складається з двох частин: теоретичної і практичної.

У теоретичній частині студент повинен показати знання теоретичних основ тем, що викладаються, освітлюючи теорію питання на основі вивчення і узагальнення економічної і спеціальної літератури, рішень законодавчих і виконавчих органів. Бажано висвітлювати питання теми на прикладі конкретного підприємства. Найбільш наочно і переконливо виглядає та робота, яка ілюструється таблицями, схемами, діаграмами з конкретними даними. Необхідно також, де це можливо, прикладати виписки з планових і звітних документів підприємства за темою контрольної роботи і аналізувати їх.

У практичній частині потрібно навести рішення задач. При цьому необхідно привести формулу для розрахунку з розшифровкою буквених позначень і вказівкою одиниць вимірювання. Після цього, підставивши числові значення, розрахувати. Зробити висновки.

Робота подається на сторінках формату А4, шрифт «Times New Roman», 14 пт., міжрядковий інтервал – 1,5; вирівнювання – по ширині; абзац – 1,25 см; поля – 2 см з усіх боків, має мати титульний лист. При виконанні роботи потрібно виділяти заголовки питань, що висвітлюються. Сторінки пронумерувати. Доцільно цифрові дані звести в таблиці, оформити у вигляді схем і графіків. Список використаної літератури приводиться в кінці роботи в алфавітному порядку. При посиланні на джерело в роботі вказується порядковий номер в переліку використаної літератури. Джерела мають бути оформлені відповідно до чинних стандартів Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Вибір варіанта контрольної роботи відбувається за першою літерою прізвища.

№ варіанта	Перша буква прізвища
№ 1	А, Б, В, Г, Д
№ 2	Е, Є, Ж, З, І, К Л,
№ 3	М, Н, О, П, Р,
№ 4	С, Т, У, Ф, Х
№ 5	Ц, Ч, Ш, Щ, Ю, Я

Виконана робота представляється студентом на рецензування у встановлені терміни. Якщо робота не зарахована, то після виправлення помилок з урахуванням усіх зауважень рецензента студент знов подає на рецензування разом з попередньою рецензією.

Контрольна роботи, виконана за варіантом, що не відповідає першій літері прізвища, повертається студенту без розгляду.

Робота зараховується за результатами співбесіди з викладачем.

5. ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

ВАРІАНТ 1

Теоретична частина

1. Сутність та функції ціни. Склад та структура ціни.
2. Прямі методи державного регулювання цін.

Практична частина

Задача 1.

Роздрібна ціна виробу – 30 грн., торговельна надбавка – 20% ціни посередника, посередницька надбавка – 5% відпускну ціни виробника, ПДВ–20%. Визначити прибуток у ціні виробника, якщо собівартість виробу становить 10 грн.

Задача 2.

Визначити, чи вигідно виробнику зменшити ціну на товар на 10 грн. Ціна товару –

250 грн. і обсяг продажу, що планується за цією ціною - 1 тис. штук. Повні витрати в даному випадку складають 230 тис. грн., при цьому співвідношення між постійними та змінними витратами 20 : 80. Показник еластичності попиту від ціни – (-1,5). Необхідно проаналізувати показники: виручка від реалізації та прибуток.

ВАРІАНТ 2

Теоретична частина

1. Система цін в умовах ринку.
2. Непрямі методи державного регулювання цін.

Практична частина

Задача 1.

Відпускна ціна виробника – 60 грн., ставка акцизного податку – 12%, податок на додану вартість - 20%. Визначити собівартість виробу, яка забезпечить виробникові 25% рівень рентабельності продукції.

Задача 2.

За нормальних умов діяльності підприємство мало пакет замовлень, що забезпечував йому в поточному році продаж 100 тис. одиниць продукції на суму 30 млн. грн. Собівартість даних 100 тис. одиниць продукції була визначена в сумі 25 млн. грн., у тому числі: прямі матеріальні витрати – 2 млн. грн., прямі витрати на оплату праці – 7 млн. грн., інші прямі витрати – 3 млн. грн., постійні річні витрати – 13 млн. грн. Фактичне виконання по продажу протягом року значно відстало від запланованих обсягів і очікується на рівні 70% обсягу визначеного пакетом замовлень. Один із замовників згодився купити в поточному році додатково 15 тис. виробів за ціною 240 грн. при цьому підприємство – виробник повинно додатково витратити на конструкторсько-технологічну підготовку випуску партії виробів 200 тис. грн. Визначити доцільність прийняття додаткового замовлення.

ВАРІАНТ 3

Теоретична частина

1. Зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на ціноутворення.
2. Формування цін на експортну продукцію.

Практична частина

Задача 1.

Повну собівартість одиниці продукції - 2000 грн. Рівень рентабельності даного виробу 24%. Ставка акцизного податку – 30%. Податок на додану вартість (ПДВ) – 20% Торговельна надбавка – 15% до відпускної ціни з ПДВ. Розрахувати роздрібну ціну товару.

Задача 2.

Підприємство виробляє і реалізує протягом звітного періоду 12 тис. шт. виробів одного виду. Повна собівартість складає 10 тис. грн. Ціна реалізації за одиницю складає 1,5 грн. Дослідження ринку показали, що при зниженні ціни на 0,2 грн. за штуку, обсяг реалізації виросте на 10%. Так як виробничі потужності дозволяють збільшити обсяг в такому розмірі, необхідно прорахувати варіанти і прийняти рішення про те, чи необхідно знижувати ціну. Належить врахувати, що постійні витрати складають 5 тис. грн.

ВАРІАНТ 4

Теоретична частина

1. Витратний підхід до ціноутворення.
2. Формування цін на імпортну продукцію.

Практична частина

Задача 1.

Відпускна ціна виробника – 120 грн., ставка акцизного податку – 10%, Податок на додану вартість -20%. Визначити собівартість виробу, яка забезпечить виробникові 15% рівень рентабельності продукції.

Задача 2.

Визначити, чи вигідно виробнику зменшити ціну на товар на 10 грн. Ціна товару – 250 грн. і обсяг продажу, що планується за цією ціною - 1 тис. штук. Повні витрати в даному випадку складають 230 тис. грн., при цьому співвідношення між постійними та змінними витратами 30 : 70. Показник еластичності попиту від ціни – (-1,6). Необхідно проаналізувати показники: виручка від реалізації та прибуток.

ВАРІАНТ 5

Теоретична частина

1. Маркетинговий підхід до ціноутворення.
2. Сутність та цілі техніко-технологічного розвитку бізнесу.

Практична частина

Задача 1.

Роздрібна ціна виробу – 280 грн., торговельна надбавка – 20% ціни посередника, посередницька надбавка – 5% відпускної ціни виробника, податок на додану вартість – 20%. Визначити прибуток у ціні виробника, якщо собівартість виробу становить 140 грн.

Задача 2.

Підприємство виробляє і реалізує протягом звітного періоду 10 тис. шт. виробів одного виду. Повна собівартість складає 1 тис. грн. Ціна реалізації за одиницю складає 15 грн. Дослідження ринку показали, що при зниженні ціни на 3 грн. за штуку, обсяг реалізації виросте на 15%. Так як виробничі потужності дозволяють збільшити обсяг в такому розмірі, необхідно прорахувати варіанти і прийняти рішення про те, чи необхідно знижувати ціну. Належить врахувати, що постійні витрати складають 40 тис. грн.

ВАРІАНТ 1

Теоретична частина

3. Сутність та функції ціни. Склад та структура ціни.

4. Прямі методи державного регулювання цін.

Практична частина

Задача 1.

Роздрібна ціна виробу – 30 грн., торговельна надбавка – 20% ціни посередника, посередницька надбавка – 5% відпускної ціни виробника, ПДВ–20%. Визначити прибуток у ціні виробника, якщо собівартість виробу становить 10 грн.

Задача 2.

Визначити, чи вигідно виробнику зменшити ціну на товар на 10 грн. Ціна товару – 250 грн. і обсяг продажу, що планується за цією ціною – 1 тис. штук. Повні витрати в даному випадку складають 230 тис. грн., при цьому співвідношення між постійними та змінними витратами 20 : 80. Показник еластичності попиту від ціни – (-1,5). Необхідно проаналізувати показники: виручка від реалізації та прибуток.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Роздрібна ціна									
Відпускна ціна посередника						Торговельна надбавка			
Відпускна ціна виробника			Посередницька надбавка			Витрати роздрібної торгівлі	Прибуток торгівлі	ПДВ	
Ціна виробника продукції		Акцизний податок	ПДВ	Витрати посередника	Прибуток посередника				ПДВ
Собівартість	Прибуток								

Рис.1. Формування ціни товарів внутрішніх виробників

Система «директ-костинг» - система неповного включення витрат в собівартість продукції тільки в частині змінних витрат; постійні витрати не включають в розрахунок собівартості виробів, а як витрати даного періоду списують з одержаного прибутку протягом того періоду, в якому вони були здійснені.

Розмір прибутку розраховується за формулою:

$$\Pi = Ц \times O - B_{зм} \times O - B_{пост},$$

де Π – прибуток, грн..

$Ц$ – ціна одиниці продукції, грн.;

O – обсяг продукції в натуральному виразі;

$B_{зм(o)}$ – витрати змінні на одиницю продукції, грн.;

$B_{пост}$ – витрати постійні за період, грн.

Дану інформацію можна використовувати при визначенні критичного обсягу виробництва, при ухваленні рішень: оптимізації асортименту продукції, зміни ціни,

доцільності виготовлення комплектуючих, ухваленні додаткового замовлення тощо.

$$\Delta O = \frac{E \times \Delta C \times O_1}{C_1},$$

де ΔO - зміна обсягу реалізації за умови зміни ціни, штук;

E - коефіцієнт еластичності;

ΔC - зміна ціни, грн.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

а) основна (базова)

1. Ціни і ціноутворення : підручник / за ред. А.В. Непрана, І.А. Дмитрієва. Харків : ПП Іванченка, 2024. 446 с.
2. Матвєєва Н.М., Серьогіна Д.О., Жовтяк Г.А. Ціноутворення ; навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. 135 с.
3. Бучнів М.М. Маркетингове ціноутворення : навч. посіб. Київ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. 134с.
4. Перерва П.Г., Кобелєва Т.О., Косенко О.П., Матросова В.О., Кобелєв В.М. Ціноутворення на міжнародному ринку: конспект лекцій. Харків : НТУ «ХПІ», 2021. 39 с.

б) додаткова

- 5 Букало Н.А. Маркетингова політика ціноутворення : курс лекцій. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2023. 96 с
- 6 Колесников О.В. Ціноутворення ; навч. посіб, Київ : Центр учбової літератури, 2019. 156с.
- 7 Корінев В.Л., Корецький М.Х., Дадій О.І. Маркетингова цінова політика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 200 с
- 8 Круш П.В. Ціноутворення : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського : Політехніка, 2019. 291 с.
- 9 Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Завадських Г.М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.
- 10 Макаренко Н.О., Лищенко М.О. Маркетингове ціноутворення. Теоретичні основи : навч. посіб. Буринь : ПП «Буринська районна друкарня. 2020. 129 с.
- 11 Окландер М. А., Чукурна О. П. Маркетингова цінова політика: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 284 с.
- 12 Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т. Ціноутворення в умовах ринку: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 400 с.
- 13 Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
- 14 Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
- 15 Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- 16 Про ціни та ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 р. № 5007- VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
- 17 Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210- III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>
- 18 Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.2001 р. № 1023-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
- 19 Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959- XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

в) методичні рекомендації

20. Засоби з контролю якості знань студентів (тести) з дисципліни «Ціноутворення» для студентів спеціальності 051 «Економіка» / Укладач Н.В.Мешкова-Кравченко. Хмельницький : ХНТУ, 2024. 16 с.